

Ekonomiprofessorers genomslag i vetenskap och forskningskommunikation

MATS ALVESSON OCH FREDRIK SJÖHOLM

Mats Alvesson är professor i företagsekonomi och ägnar sig åt organisations- och ledningsforskning. Han är bl a verksam vid University of Bath och Lunds universitet. mats.alvesson@fek.lu.se

Fredrik Sjöholm är professor i nationalekonomi och vd för Institutet för Näringslivsforskning (IFN). En stor del av hans arbete berör olika aspekter av globalisering. fredrik.sjoholm@ifn.se

Niclas Berggren och Lars Jonung har bidragit med värdefulla synpunkter och Gustav Häggbom har förtjänstfullt samlat ihop datamaterialet. Fredrik Sjöholm har tacksamt erhållit forskningsfinansiering från Marianne och Marcus Wallenbergs Stiftelse och från Jan Wallander och Tom Hedelius forskningsstiftelse.

Vi undersöker det vetenskapliga genomslaget för svenska professorer i företags-, finansiell- och nationalekonomi, samt hur aktiva de är i forskningskommunikation. Vårt urval omfattar samtliga professorer på de större institutionerna i Sverige. Vetenskapligt genomslag är högt koncentrerat till relativt få professorer. Vidare är deltagandet i tredje uppgiften överlag mycket lågt. Slutligen tycks det finnas en positiv koppling mellan vetenskapligt genomslag och deltagande i tredje uppgiften.

Är forskning värdefull? Bidrar forskare med viktig kunskap? Svaret på frågorna är kanske för en del självklart ja, många menar nog att det beror på eller varierar mycket, medan en del är skeptiska. Få förnekar värdet av forskning mer generellt men man kan ha väldigt olika uppfattningar om hur mycket resurser som bör satsas på denna verksamhet. Fördelningen mellan medel för forskning och för exempelvis sjukvård, skola, socialtjänst, äldreomsorg och polis är inte självklar. Forskning är ofta fredad från bredare granskning och kan inte enkelt utvärderas på ett övergripande plan, men flera studier visar en nedgång i vetenskapliga framsteg och nya idéer (Batthacharya och Pakkalen 2020; Park m fl 2023). En anledning kan vara att vetenskapliga framsteg blir allt svårare ju fler studier som har gjorts och de lågt hängande frukterna plockats. Men även hur forskningen regleras av stat och universitetsorgan spelar in, liksom en förstärkt tendens mot instrumentalism och karriärism inom forskarkåren. Att bli anställningsbar och kunna befordras väger tungt för många. Dessa lär sig tidskriftspublicering, ofta med hjälp av specialisering och ett snävt inomakademiskt fokus. Många reser frågor kring hur angelägen och meningsfull åtskilligt av dagens forskning är, inte minst inom samhällsvetenskap (Alvesson m fl 2017).

I Sverige tycks dock tilltron till forskning vara stor och motrörelsen svag, men visst finns kritik. Vad får man för pengarna, frågade Hanne Kjølner (2020) i *Kris i forskningsfrågan*. Många forskare tänker i liknande banor. En enkät vid Göteborgs universitet visade att över hälften av alla anställda menade att man delvis producerar onödigt forskning.¹

Inte sällan hör man synpunkter typ följande från en politisk redaktör på en dagstidning: ”Jag tror starkt på samhällsvetenskapens roll i samhället. Men ofta känns det som alltför navelskådande eller helt enkelt ointressant för det bredare samhället.” (mail till en av oss).

Två delasppekter på detta komplexa och svårbedömda tema är om forskare har inflytande inom forskarsamhället och om de har framgång i att kom-

¹ <https://issuu.com/universityofgothenburg/docs/guj4-2022>.

municera forskningsresultat till en bredare publik. I den bästa av världar är forskning inflytelserik inom akademien, vilket indikerar att forskningen är av mer banbrytande karaktär samtidigt som en rimligt stor andel forskare har något att säga till en bredare publik (Jonung 2015; Hultkrantz 2023). Detta borde i alla fall gälla inom huvuddelen av samhällsvetenskap och en hel del annan forskning och naturligtvis särskilt då för forskare som blivit professorer. På dessa bör man ställa höga krav. Sannolikheten att de som betalar för forskningen får något för pengarna är troligen rimligt stor i de fall där forskare har framgång inom forskarsamhället och har budskap som är av intresse för och når delar av en bredare allmänhet. Om forskarsamhället är ointresserat och det är få tecken på att man når ut till en vidare grupp är det kanske mer tveksamt om man kan rättfärdiga tilldelade medel.

Detta kan belysas. Skedinger och Johansson (2002) finner att få svenska professorer i nationalekonomi som publicerat vetenskapliga artiklar om internationell handel och kapitalflöden bidrog till globaliseringsdebatten i tidningar och tidskrifter under perioden 1999–2002. Björklund (1996) använder publiceringar i ett urval tidskrifter samt debattartiklar i *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet* för att undersöka svenska nationalekonomers bidrag till vetenskap och debatt under perioden 1990–93.² En av hans slutsatser är att det är en liten grupp forskare som är verksam på båda områdena. Vi utgår från denna ansats i en utvärdering av svenska institutioner inom finansiell-, företags- och nationalekonomi, men väljer andra sätt att mäta forskning och tredje uppgiften på. Vårt val för att bedöma forskning är att utgå från citeringar. Ett mått på inflytelserik forskning är att denna citeras av andra forskare. Citeringars värde som indikator på hur bra forskning är kan diskuteras. Få betvivlar väl att bra studier ibland inte blir citerade så ofta och att studier ibland kan citeras för att de ligger rätt i tiden, behandlar metodfrågor eller är forskningsöversikter och därför ligger nära till hands att citera. Men det finns nog en klar tendens att bra studier publicerade i tidskrifter med höga kvalitetskrav samt publicerade böcker med ett nydanande bidrag citeras långt oftare än mediokra publikationer. Citeringar kan ses som ett ofullständigt men ändå relevant mått på genomslag (Ek och Henrekson 2018). Lågt genomslag hos forskare med säs 5–10 arbetsår efter disputation bör ses som signal om möjliga problem med personens förmåga att säga något av relevans för forskarsamhället och antyder tveksamt nyttjande av forskningsmedel.³ Omvänt kan man säga att forskare och institutioner med höga citeringar troligen gör ett bra eller i all fall ett acceptabelt arbete.

Ifråga om tredje uppgiften finns vissa forum som ligger nära till hands att nyttja för den som vill bidra till denna verksamhet. Forskare som publicerar sig i stora tidningar eller i tidskrifter och rapportserier som syftar till

² Relaterat är studier som koncentrerar sig enbart på det vetenskapliga genomslaget, t ex Lindqvist (2003) och Björklund (2014), som använder publiceringar som mått i studier av svensk nationalekonomisk forskning. Ek och Henrekson (2019) använder en liknande ansats i en diskussion av europeisk nationalekonomisk forskning.

³ Givetvis är detta endast relevant för personer med forskning i tjänsten. Universitetslärare som främst undervisar är en annan sak.

att sprida forskning gör förmodligen större bidrag ifråga om tredje uppgiften än de som lyser med sin frånvaro i dessa sammanhang.

Det finns anledning att beakta om vissa institutioner ligger klart högre eller lägre än andra på både vetenskapligt genomslag och förmåga att nå ut till en bredare publik. Institutioner som är bra på båda gör troligen mer skäl för tilldelade medel än de som har lägre siffror i nämnda avseenden. Vi är intresserade av våra egna discipliner, nationalekonomi och företagsekonomi och redovisar i denna studie inflytandet inom forskarsamhället och i förhållande till en bredare publik utifrån citeringar respektive artiklar i större nationella media och ämnestidskrifter som siktar mot en bredare läsekrets. Vi redovisar metod och resultat och diskuterar de senare samt möjliga policyimplikationer.

1. Urval och metod

Vårt urval består av personer som i februari 2023 var professorer i finansiell ekonomi, nationalekonomi eller företagsekonomi vid de större institutionerna i Sverige.⁴ Vi har skapat vårt urval av professorer genom information från institutionernas hemsidor. Detta har kompletterats med sökningar i andra databaser, såsom LinkedIn och Google Scholar i de fall professorerna har fler än en affiliering. Varje professor är allokerad till den institution där vederbörande har huvuddelen av sin anställning. Vi har exkluderat adjungerade professorer och seniorprofessorer (professorer emeriti). Vårt slutliga urval består av 227 professorer: 121 i företagsekonomi, 99 i nationalekonomi och sju i finansiell ekonomi.⁵ 47 av professorerna är kvinnor och 180 är män.

Vi försöker mäta dessa professorers vetenskapliga genomslag och deras deltagande i tredje uppgiften. Det finns som tidigare nämnts olika sätt att mäta båda dessa aspekter och vi väljer att använda citeringar från Scopus för att fånga det vetenskapliga genomslaget. Vidare är vi intresserade av nutida genomslag snarare än det samlade historiska genomslaget varför vi använder ett genomsnitt av årliga citeringar, inklusive självciteringar, för åren 2020–22. Detta gör citeringsmättet mer åldersneutralt än om ackumulering av citeringar över tid mäts. Sökningen i Scopus genomfördes under första halvan av februari 2023. Det finns två möjliga felkällor. För det första att det finns flera professorer med samma namn och för det andra att efternamnet har ändrats, t ex efter äktenskap. Vi har försökt kontrollera för detta men det kan inte uteslutas att något fel kvarstår. Eftersom vi främst visar medianvärde för institutioner och söker efter bredare mönster, snarare än citeringar för enskilda professorer, tror vi inte att eventuella fel förändrar den övergripande bilden.

⁴ De inkluderade institutionerna är listade i tabell 2.

⁵ Finansiell ekonomi ingår oftast i antingen företags- eller nationalekonomi. De sju professorerna som listas som hemmahörande i finans jobbar på Handelshögskolan i Stockholm där finansiell ekonomi är en egen institution.

Med tredje uppgiften menas kommunikation till aktörer i det omgivande samhället. Det är ett vagt begrepp men vi försöker fånga kommunikation till både allmänheten och viktiga beslutsfattare och organisationer, t ex politiker, organisationsledare och myndigheter. Mer specifikt inkluderar vi artiklar, men ej repliker, på de tre stora debattsidorna i Sverige: *Dagens Nyheter*, *Dagens Industri* och *Svenska Dagbladet*; artiklar i *Ekonomisk Debatt* och *Organisation och Samhälle*; samt rapporter för SNS och ESO.⁶ Vi summerar antalet artiklar under åren 2020–22. Antalet observationer var 55 i *Dagens Nyheter*, 28 i *Dagens Industri*, 37 i *Svenska Dagbladet*, 2 i ESO, 24 i SNS, 15 i *Organisation och Samhälle* och 38 i *Ekonomisk Debatt*. Vi är naturligtvis medvetna om begränsningar ifråga om valda kanaler och inser att många publicerar sig i andra former eller når ut på andra sätt. Men vi ser ändå nämnda kanaler som särskilt intressanta. De stora debattsidorna utmärkts av hög konkurrens om utrymmet och höga krav på välskrivna texter och har mer plats för resonerande artiklar än andra, mer regionala tidningar och kvällstidningar. ESO, SNS, *Organisation och Samhälle* och *Ekonomisk Debatt* är relativt breda organ och texterna är så långa att forskningsresultat kan sammanfattas utan alltför mycket av förenkling. Vi ser således dessa som bra indikatorer på ambitiösa försök att nå en bredare publik, men vi kommer även i den avslutande delen av artikeln diskutera andra former av deltagande i tredje uppgiften.

2. Resultat

Tabell 1 visar några generella resultat för vårt urval av professorer. Det genomsnittliga antalet årliga citeringar uppgår till 165 per professor, fler i national- än i företagsekonomi och något fler för män än för kvinnor. Medianen är betydligt lägre än genomsnittet vilket beror på den ojämna fördelningen av citeringar, där några få professorers stora mängd citeringar drar upp genomsnittet. Slående är den mycket stora skillnaden ifråga om citeringar, från ett minimum på fyra citeringar till ett maximum på 3 170.

Siffrorna för tredje uppgiften visar ett genomsnitt på knappt en artikel per professor under dessa tre år. Återigen är antalet observationer mycket högt för några få professorer vilket gör att medianen är lägre än genomsnittet. Mer specifikt är medianen noll för alla inkluderade urval förutom för nationalekonomi (där den är ett). I hela urvalet har 36 procent av professorerna minst en publikation i kategorin tredje uppgiften, dvs två tredjedelar av samtliga gör inget som noteras i viktigare sammanhang där man når ut till en publik utanför forskarsamhället och (möjligen) studenter.

Vi fortsätter i tabell 2 med att undersöka om mönstret skiljer sig åt mellan lärosäten. Vid små institutioner vore det möjligt att identifiera enskilda professorer. Det är inte syftet med vår artikel och vi har därför

⁶ Vi har endast tagit med artiklar i *Ekonomisk Debatt* och *Organisation och Samhälle* och inte t ex recensioner och foruminlägg. Vi har inte heller tagit med den årliga inbjudna artikeln över de aktuella Ekonomipristagarna i den förra.

Tabell 1
Genomslag i vetenskap och tredje uppgiften bland svenska professorer i företags- och nationalekonomi

	Scopus				Tredje uppgiften			
	genomsnitt	median	min	max	genomsnitt	median	min	max
Totalt	165	83	4	3 170	0,9	0	0	17
FEK	136	73	4	1 567	0,4	0	0	9
NEK	196	97	5	3 170	1,5	1	0	17
Kvinnor	158	73	5	1 754	0,4	0	0	3
Män	167	87	4	3 170	1	0	0	17

Anm: Finansiell ekonomi är ej inkluderat men återfinns i tabell 2. FEK – Företagsekonomi; NEK – Nationalekonomi.

Källa: Citeringar från Scopus. Tredje uppgiften egenhändigt insamlat material (se avsnitt 2 för mer information).

Tabell 2
Genomslag i vetenskap och tredje uppgiften bland svenska professorer i företags- och nationalekonomi samt finansiell ekonomi vid olika lärosäten

	NEK			FEK		
	median Scopus	median tredje uppgiften	andel med något deltagande i tredje uppgiften (%)	median Scopus	median tredje uppgiften	andel med något deltagande i tredje uppgiften (%)
Göteborg	114	0,5	50	69	0	4
HHS	87	0	40	101	0	30
HHS Finans	190	0	29			
IIES	246	0,5	50			
IFN	121	6	100			
Jönköping	138	0	33	164	0	33
Linné	74	3	67	68	0	0
Lund	100	1	55	81	0	27
Uppsala	87	1	56	70	0	7
SOFI	102	1	86			
Stockholm	43	0	38	40	0	42
Umeå	13	0	29	124	0	22
Örebro	102	1	100	53	0,5	50

Anm: HHS – Handelshögskolan i Stockholm; IIES – Institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet; IFN – Institutet för Näringslivsforskning; SOFI – Institutet för social forskning vid Stockholms universitet. För SOFI har endast professorer i nationalekonomi tagits med.

Källa: Citeringar från Scopus. Tredje uppgiften egenhändigt insamlat material (se avsnitt 2 för mer information).

bara inkluderat institutioner med minst tre professorer.⁷

Vi visar medianvärden snarare än genomsnittsvärden eftersom det ger en bättre bild av aktiviteten hos den genomsnittlige professorn på de olika institutionerna. Vidare kompletterar vi bilden av professorernas engagemang i tredje uppgiften genom att inkludera andelen av professorerna som har skrivit minst en artikel inom denna kategori.

I nationalekonomi är antalet citeringar relativt högt på IIES där medianprofessorn har över 100 citeringar mer än Jönköping som ligger tvåa. Vi kan notera att antalet citeringar är högt även på finansinstitutionen på Handelshögskolan i Stockholm (som inkluderats under NEK-kolumnen i tabellen). I andra änden av skalan hittar vi Stockholms och Umeå universitet med relativt få citeringar.

När det gäller tredje uppgiften är antalet artiklar högst på IFN där medianprofessorn har dubbelt så många artiklar som på Linnéuniversitetet som ligger tvåa. Vi kan vidare notera att samtliga professorer på IFN och Örebro universitet har deltagit i tredje uppgiften, enligt vårt kriterium. På fem institutioner är medianen noll antal publikationer: nationalekonomi- och finans på Handelshögskolan i Stockholm, Högskolan i Jönköping, samt Stockholms och Umeå universitet.

På företagsekonomiska institutioner är antalet citeringar högst på Högskolan i Jönköping följt av Umeå universitet. Stockholms och Örebro universitet har relativt få citeringar. Deltagande i tredje uppgiften är relativt lågt på företagsekonomiska institutioner vilket visas av att medianen är noll på samtliga med undantag för Örebro universitet.

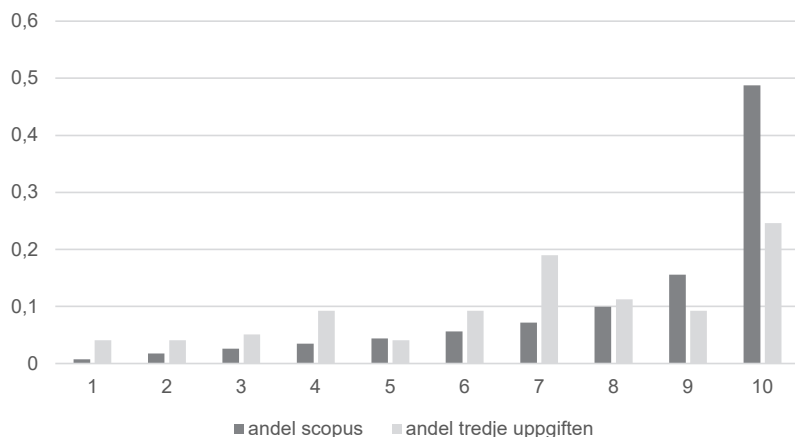
Som vi noterade ovan är det ett antal professorer som är väldigt högt citerade. I figur 1 har vi delat in professorerna i deciler, där decil ett är de tio procent av professorerna med minst citeringar och decil tio de tio procent med flest citeringar. Vi visar de olika decilernas andelar av den totala mängden citeringar. Vi är också intresserade av ifall de mest citerade forskarna också är mest aktiva i tredje uppgiften så vi inkluderar de olika decilernas andel av tredje uppgiften i figuren.

Antalet citeringar är starkt koncentrerat till den översta decilen. Mer specifikt står dessa professorer för 49 procent av alla citeringar. På motsvarande sett är citeringarna få i de lägre decilerna: den lägsta decilen står för 0,7 procent av citeringarna och de fem lägsta för knappt 13 procent. Mönstret för tredje uppgiften är något mer otydligt. Den översta decilen står för en oproportionellt stor andel med ungefär 25 procent. Men även decil sju står för en relativt stor andel med knappt 20 procent. Decil ett står för fyra procent och de fem lägsta decilerna för 27 procent.

Ett annat sätt att undersöka sambandet mellan forskning och tredje uppgiften är att se hur stor andel av professorerna i de olika decilerna som har varit aktiva i tredje uppgiften, dvs har minst en sådan publikation under

⁷ Det innebär att vi inte inkluderar professorerna från företags- och nationalekonomiska enheter vid Linköpings universitet. Dessa är emellertid inkluderade i övriga tabeller och figurer.

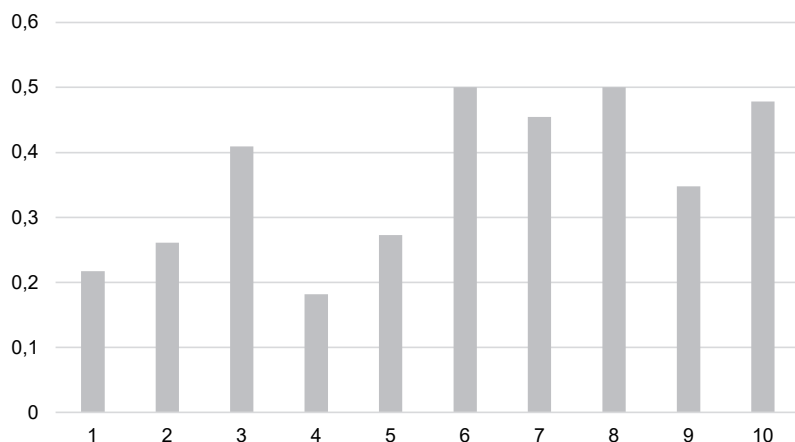
Figur 1
Andelen av totala mängden citeringar och tredje uppgiften per citeringsdecil

Anm: Decil 1 är de tio procent av professorerna med minst antal citeringar och decil 10 de med flest antal citeringar.

Källa: Citeringar från Scopus. Tredje uppgiften egenhändigt insamlad material (se avsnitt 2 för mer information).

Figur 2
Andel professorer som är aktiva i tredje uppgiften per citeringsdecil

Anm: Decil 1 är det tio procent av professorerna med minst antal citeringar och decil 10 de med flest antal citeringar.

Källa: Citeringar från Scopus. Tredje uppgiften egenhändigt insamlad material (se avsnitt 2 för mer information).

de tre åren 2020–22. I hela gruppen är denna siffra, som nämnts tidigare, 36 procent. De fem högsta decilerna har en aktivitetsgrad på mellan 45 och 50 procent, med undantag av decil 9 med 35 procent. De fem lägsta decilerna pendlar mellan 19 och 27 procent, med undantag av decil 3 med 41 procent. Mönstret är inte entydigt men sammantaget sluter vi oss till att relativt högt citerade forskare tenderar att vara mer aktiva även när det gäller tredje uppgiften jämfört med relativt lågt citerade forskare. Grovt sett har den högciterade halvan i genomsnitt dubbelt så många bidrag till den tredje uppgiften som den lägre halvan.

En tydlig slutsats är att variationen mellan professorer ifråga om inflytande inom forskarsamhället är mycket stort. Antalet citeringar varierar från 4 till 3 170 per år. Även den som är skeptisk till citeringar som mått kan nog tycka att spannet är mer än lovligt stort och att under såg 25 citeringar per år kan medföra visst tvivel om en professors framgång och inflytande i forskarsamhället. Om halva arbetstiden eller mer ägnas åt forskning kan man fundera på om vederbörande gör skäl för lönen. Det leder till frågor om avsaknad av rimliga kompetens- och prestationskrav. Troligen finns det en hel del överbefordran. Dock är vi självklart öppna för möjligheten att bakom låga citeringstal kan finnas någon annan kompetens, typ flerårig ledande administrativ roll eller stora pedagogiska insatser, även om detta knappast bör kompensera för svag forskningsmässig meritering på en professur.

En annan slutsats är att det finns en relativt stor variation mellan institutioner. För nationalekonomi ligger de flesta på mellan 74 och 138 citeringar, medan HHS finans och IIES hamnar på 190 respektive 246 och de jämförelsevis lågciterade Umeå har 13 och Stockholm 43. För företagsekonomi är Jönköping den enda högpresteraren med 164 citeringar medan Stockholm har 40 och Örebro har 53. Flertalet ligger mellan 68 och 124.

En annan uppenbar slutsats av våra resultat är att professorerna i studien deltar i låg grad i tredje uppgiften, enligt kriteriet relativt ambitiös publicering i sammanhang som når en målgrupp utanför akademien. Idén med vår undersökning är inte att fånga in ”allt” som ekonomiforskare bidrar med i termer av nå ut till en bredare grupp. För kvalificerat deltagande i tredje uppgiften har vi som framgått valt att ha kriterier som dels är praktiskt hanterbara, dels ger en viss kvalitetsantydning och också tyngd ifråga om påverkan.

Medianen är noll, dvs de flesta professorerna har inte publicerat något i de här studerade forumen under tre år. Mer specifikt är det bara drygt var tredje professor som har publicerat något under denna period. Om man tittar på vart år för sig är antalet än mycket lägre: under vart och ett av våra tre år är det i genomsnitt 17 procent av professorerna som har en registrerad artikel i kategorin tredje uppgiften. Det innebär med andra ord att det endast är var sjätte professor som har bidragit till tredje uppgiften under ett givet år.

Det positiva sambandet mellan vetenskapligt genomslag och deltagande i tredje uppgiften på personnivå står inte att finna när vi tittar på institutioner. De institutioner som har ett stort antal citeringar – IIES, finansiell ekonomi på Handelshögskolan, nationalekonomi och företagsekonomi i Jönköping, har alla en låg närvaro i tredje uppgiften. Förutom IFN och nationalekonomi på Linnéuniversitetet är det få, om ens någon, institution som har ett mer aktivt deltagande i tredje uppgiften.

En annan aspekt som talar för att professorerna lägger relativt lite vikt och tid på tredje uppgiften är att 14 procent av debattartiklarna är skrivna

av fem eller fler författare – arbetsinsatsen är då förhållandevis låg och det egna bidraget måttligt.^{8,9}

3. Ytterligare publikations- och kommunikationsformer

Vårt mått på tredje uppgiften är som nämnts begränsat och denna typ av aktivitet kan ta andra former. En del har sannolikt publicerat i andra media än de vi inkluderat, typ bransch-, yrkesgrupps-, lokal- eller regionaltidningar, eller utfört konsult- eller utredningsarbete som möjligen kan ses som del av tredje uppgiften. En del har också skrivit böcker som siktar mot att nå en vidare läsekrets. Här är forskningsbaserade sådana av intresse, medan läroboksförfattande i regel inte handlar om att nå ut med egen forskning. Vi undersökte bokpubliceringar på svenska av våra professorer hos 13 olika svenska förlag.¹⁰ Antalet publicerade böcker var få: under perioden 2020–22 publicerade fyra professorer sammanlagt sex böcker. Tre av dessa professorer har även andra registrerade tredje uppgiften-aktiviteter. Noterbart är att vissa av dessa böcker är att betrakta som forskning snarare än som forskningskommunikation. I något fall är det också oklart om böckerna handlar om forskningskommunikation eller är mer att hänföra till underhållningslitteratur. Vi har avstått från att ta med böcker publicerade av utbildningsförlag som Liber och Studentlitteratur – ofta ger dessa ut rena läroböcker men ibland är det svårt att särskilja forskning, forskningskommunikation och utbildning i publicerade verk.

Vidare kan man tänka sig andra former av kommunikation såsom bloggar och poddar. Vi har genom sökningar på nätet försökt utröna hur vanligt detta är bland professorer i vårt urval.¹¹ Det är ovanligt. Mer specifikt finner vi att under perioden 2020–22 har tre professorer en podd och två har en egen blogg.¹²

Man kan också sprida kunskap från forskning genom att ge föredrag för allmänhet och olika andra grupper av aktörer. Vi menar att det är alltför svagt för att riktigt kvalificera för att sköta tredje uppgiften i linje med en professorstjänst. Vårt intryck är vidare att de professorer som är aktiva i

⁸ Det maximala antalet författare är 13.

⁹ På motsvarande sätt kan man förstas även beakta citeringarna. I en del fall ägnar sig forskare mycket åt samförfattande med flera medforskare, vilket kan ge sken av högre genomslag än vad den enskilde medförfattaren egentligen bör krediteras för. Vi har dock inte kontrollerat för detta, men flaggar för att man också kan göra studier där man dividerar citeringar med antalet författare.

¹⁰ Albert Bonniers, Daidalos, Forum, Fri Tanke, Historiska Media, Lind och Co, Modernista, Mondial, Natur och Kultur, Norstedts, Ordfront, Verbal och Volante.

¹¹ Vi har inte funnit något register för poddar och bloggar. Vi har därför genomfört en nätsökning för var och en av våra professorer med namn samt blogg och podd.

¹² En podd och en blogg drivs officiellt av institutioner men tycks i praktiken drivas av en professor varför vi inkluderar dem här. Fyra av dessa fem professorer har inga andra registrerade tredje uppgiften-aktiviteter vilket indikerar att egna poddar och bloggar är substitut snarare än komplement till det mått som vi använt ovan.

tredje uppgiften såsom vi mätt den, också är relativt aktiva föredragshållare och skriver också annat än i de publikationsformer som vi har inkluderat, t ex i regionala tidningar, kvällspress och kulturtidskrifter, men vi har inga siffror som kan verifiera denna hypotes.

4. Sammanfattning och policyimplikationer

Vi noterar tämligen stor variation mellan olika institutioner ifråga om vetenskapligt genomslag och närmast extrem sådan ifråga om personer. Det senare antyder att kraven ibland är väldigt låga och det kan finnas goda skäl att se över dessa ifråga om såväl befordran/anställning som fortlöpande översikt och bedömning av personer med professorstitel. Det är lätt hänt att kravnivån blir låg, särskilt kanske då det handlar om internbefordran, vilket är närmast regel numera. Det kan vara svårt att neka angelägna personer som har många nära kollegor och vänner vid en institution att bli befordrade. Tillfrågade sakkunniga kan ha svårt att säga nej och de som är kända för att ha höga krav kanske inte i första hand blir tillfrågade eller tackar ja till ett uppdrag där det är risk att någon blir sårad. Vissa institutioner tycks ha en låg ribba för vad som krävs för professorstiteln. Rimligt vore kanske att institutioner med låg genomsnittsnivå granskas närmare än vad vi har kunnat göra, av universitets- och fakultetsledning, företrädesvis av externa granskare.

Ifråga om tredje uppgiften noterar vi avsaknad av kvalificerat deltagande hos majoriteten av professorerna. Ett förslag är att ha med åtminstone ett par publikationer i ”kvalitetsindikerande” fora som krav eller i alla fall kraftig merit för befordran till professur. För de som är särskilt vetenskapligt och pedagogiskt meriterade kan man kanske nedtona kravet, men en normalprofessor i samhällsvetenskap, inklusive ekonomi, bör kunna visa god förmåga och resultat ifråga om att nå utanför en snäv akademisk grupp. Förvisso är det mer eller mindre enkelt att publicera sig på de stora tidningarnas debattsidor eller ge ut en ESO-rapport beroende på forskningsinriktning, men i normalfallet borde man väl ha något att säga av bredare intresse åtminstone vart tredje år. Om man aldrig har det, kan det kanske vara klokt att fundera igenom vad man håller på med och om det är möjligt att bredda eller variera sig. Bidrag behöver ej vara direkt kommunikation av utförd forskning men resultat av kritisk reflektion eller analys som speglar hög akademisk kompetens. Lämpligen kan också institutioner som har få bidrag i (kvalificerade) tredje uppgiften göra insatser för att förstärka denna. Det kan, vid sidan av att införa eller skärpa detta som kriterium för befordran/utnämning, handla om intern genomgång av tredje uppgiftsläget vid kollegiala möten och ha seminarier eller erbjuda stöd med fokus på att skriva för en bredare publik. Inte minst bör de numera vanligt förekommande kommunikatörerna vid våra lärosäten kunna bistå. Viktigt är att söka etablera en norm att man bör ha något att säga även till en bredare grupp utanför en akademisk, alltmer specialise-

rad publik. Om detta går emot tidsandan av en ensidig jakt på publicering i ledande tidskrifter är detta knappast fel.

REFERENSER

- Alvesson, M, Y Gabriel och R Paulsen (2017), *Return to Meaning. For a Social Science with Something to Say*, Oxford University Press, Oxford.
- Bhattacharya, J och M Packalen (2020), "Stagnation and Scientific Incentives", NBER Working Paper 26752.
- Björklund, A (1996), "Nationalekonomerna som syns i debatten och i de vetenskapliga tidskrifterna", i Jonung, L (red), *Ekonomerna i debatten. Gör de någon nytta?*, Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien och Ekerlids Förlag.
- Björklund, A (2014), "Nationalekonomisk toppforskning i Sverige – omfattning, lokalisering och inriktning", *Ekonomisk Debatt*, årg 42, nr 5, s 6–19.
- Ek, S och M Henrekson (2018), "Citeringar – att mäta och att mäta rätt", *Ekonomisk Debatt*, årg 46, nr 1, s 33–46.
- Ek, S och M Henrekson (2019), "Vem publicerar i topp fem och vad betyder det för europeisk nationalekonomi?", *Ekonomisk Debatt*, årg 47, nr 5, s 27–39.
- Hultkrantz, L (2023), "Hur få mer samhällsnyttig forskning? Lärdomar från och för nationalekonomi", preliminär version för ESO-antologi, 23 mars 2023.
- Jonung, L (2015), "Nationalekonomerna i samhällsdebatten", i Ståhl, S (red), *Forskningens samhällsansvar*, Kungliga Fysiografiska Sällskapet i Lund.
- Kjöller, H (2020), *Kris i forskningsfrågan – eller vad fan får vi för pengarna?*, Fri Tanke, Stockholm.
- Lindqvist T (2003), "Nationalekonomisk forskning i Sverige – publiceringar och ranking av forskare och institutioner", *Ekonomisk Debatt*, årg 31, nr 3, s 21–30.
- Park, M, E Leahey och R J Funk (2023), "Papers and Patents are Becoming Less Disruptive over Time", *Nature*, vol 613, s 138–144.
- Skedinger, P och D Johansson (2002), "Syns professorerna i globaliseringsdebatten?", *Ekonomisk Debatt*, årg 30, nr 7, s 605–609.